

TÖRTÉNELEM

Bencze Mihály : A Prahova völgyének az iparosítása

Óromániában a XX. század elejére a nagyobb városok mellett fontosabb ipari létesítmények még a Prahova völgyében voltak, Azuga és Bușteni településeken. Itt az 1884-1892 között zajló osztrák-magyar-román vámháború következtében tönkrement és Romániába kivándorolt szász kézművesek alapítottak posztógyárat, majd sörgyárat és egyéb ipari létesítményeket. A gyárak építésének kőműves munkáit a hétfalusi csángók végezték, de a fuvarozásban is segítettek.

Bușteni első lakosai 1800 körül telepedtek le a Szarvas-völgyben, ezt követően hullámokban érkeztek nagyobb számban telepesek, akik a törökök sorozatos támadásai elől menekültek a hegyvidékre. Leghíresebb üzeme az 1882-ben alapított papírgyár, aminek 1928-ban Otto Schiel volt a tulajdonosa. Iuliu Maniu Románia miniszterelnöke 1930-ban behozott cseh szakemberekkel próbálta fejleszteni a papírgyárat. Erre az alkalomra és itt épültek Romániában az első szabványozott munkáslakások. A gyár fellendült, sok cseh férfi román és magyar feleséget választott, és itt szerettek volna élni továbbra is. A papírgyáré volt az első villamos mozdony a környéken. Az udvaron a tiszafát a gyár alapításakor ültették. Fejlesztései révén lett Bușteni eldugott faluból ipari várossá. Demeter Mária 1913. október 24-én született Ravában, szülei Brassó környéki kőbányai munkások voltak. Kilencéves korában szolgálni került Azugára egy erdőmesterhez, aztán amikor annak felesége meghalt, ő hazakerült Ravába, de tizennégy évesen ismét szolgálni küldték, ezúttal Bușteni-be a papírgyár tulajdonosához. 1990-en után ez a híres papírgyár romhalmaz, bezárása után még egy tűzvészt is elszenvedett. Ma jelentős része elbontva, a város déli oldalát tarkító ocsmány fekély csupán, ipari katasztrófa- fotósoknak való portéka -, de a tiszafa még áll.

Azugán 1800 körül, Gheorghe Zangor nevű pásztor építette itt az első házat, őt hamarosan jó néhány család letelepedése követte. A település gyors fejlődését mutatja, hogy 1830-ban üvegyár kezdte meg a működését, majd az elkövetkező évtizedekben sorra nyíltak meg az üzemek, gyárak. Készítettek itt meszet, cementet, sajtot, fagerendát, szalámit, sört. Itt működött Románia egyetlen pezsgógyára, aminek a király volt a legfőbb részvényese. Napjainkban már csak az 1900-ban alapított sörgyár működik („Bere Azuga” - Azugai sör), a külföldi felvásárló csak a nevét tartotta meg. Az Azugai üvegyár nyersanyagát Dobrudzsából szállították vasúton. 1930-ban ide is hoztak cseh szakmunkásokat Észak-Bohémából, és Novy Bor városból, ami a Cseh üvegyártás fellegrája volt. Josef Seidel félig szudéta német és félig cseh volt, Arnold testvérével Novy Bor régi üvegyáros családjából származtak. Többedmagukkal 1930-ban érkeztek Azugára, ahol szorgalmas munkájukkal és szakértelmükkel fellendítették az azugai üvegyárat. Fejér Erzsébet (1909-1988) Gyergyócsomafalván született, és mint számtalan székely lány a Prahova völgyében szakácskodott. Itt ismerkedett meg Josef Seidellel- aki hét nyelvet beszélt-, akihez 1931-ben férjhez is ment. Házasságukból két lány született, Erzsébet (1932) és Irén (1939). Észak-Bohémából még sok cseh munkás érkezett az azugai posztógyárba, a brassói Scherg Wilhelm posztógyárában már dolgoztak cseh szakemberek. Nemsokára cseh sörvidékről sörszakértők érkeztek az azugai sörgyárba, és sikeresen megpróbálták a pilseni szintre emelni az itteni sörgyárat. Sok cseh szakember a Nyugat-Európában kibontakozó gazdasági válság elől jött ide, ahol 1938 volt a román gazdaság csúcspontja. Itt a cseh szakembereket nagyon jól fizették. Végül a Prahova völgyében egy csodálatos cseh kolónia bontakozott ki, aki munkájával hozzájárult a völgy ipari fejlődéséhez. Nagy részük idevalósi lányokkal nősült. Ünnepeket tartottak, és ezeken cseh zenészek muzsikáltak.

Ion Antonescu marsall 1941-ben kiadott dekrétuma szerint az idegenek egy néhány héten belül el kell hagyniuk az országot. Ez nagyban érintette a Prahova völgyi cseh kolóniát. A feleségeknek tudomásukra hozták azt, hogy ha 48 órán belül elválnak, akkor maradhatnak Romániában. A cseh szakembereket családostól -csak 48 kg csomagot vihetnek-, a Jászváros melletti Harlóba deportálták. Itt marhavagonokba rakták őket és visszatoloncolták a Szudéta vidékre. Ezzel véget ért a Prahova völgyi iparosítás. A cseh szakemberek zöme Novy Bor üvegyiparában dolgozott tovább, megtartva a Romániában kialakult kolóniai kapcsolatokat. Novy Borban, 1968-ban a KGST legnagyobb

üvegkombinátját építették szerb munkálatókkal, ezen kívül a 17.000 lelket számláló városban még 11 üveggyár működött. Josef Seidel, aki a csiszolt kristályüveggyártás híres szakembere volt, 1957-ben látogatta meg Azugán az egykori munkahelyét és Hétfalut. Első dolga az volt, hogy ivott egy pohár azugai sört, amire azt mondta, hogy jobb mint a pilseni. Aki tehette még el-eljött látogatóba, de a látogatások gyérültek, és szép lassan ez a kolónia kihalt.

BENCZE, Mihály: Industrialization of the Prahova Valley

In this article the author provides an overview of the industrialization taken place in the Prahova Valley (Romania) during the 19th and the beginning of the 20th century.

